

درس نهم: موازنه و توصیع

موازنه: تقابل سجع های متوازن یا (ادغامی از متوازن و متوازی) در دو یا چند جمله که باعث هم آهنگی آنها می شود و افزایش دهنده موسیقی لفظی شعر است.

دل	به	امید	روی	او	همدم	جان	نمی	شود
جان	به	هوای	کوی	او	خدمت	تن	نمی	کند

کلمات مصراع اول با قرینه ی خود در مصراع دوم سجع(متوازن و متوازی) دارند بنابراین این بیت دارای آرایه ی موازنه است

باران	رحمت	بی حسابش	همه	را	رسیده
خوان	نعمت	بی دریغش	همه	جا	کشیده
xxx					
جبریل	مقیم	آستانت			
افلاک	حریم	بارگاہت			

ترصیع: موازنه ای که همه سجع های آن متوازی باشند.

ای	منور	به	تو	نجوم	جمال
وی	مقرر	به	تو	رسوم	کمال

تمام کلمات مصراع اول با قرینه ی خود در مصراع دوم سجع متوازی دارند بنابراین بیت آرایه ی موازنه است

نکته: آرایه های موازنه و ترصیع، هم در شعر کاربرد دارد و هم در نثر.